

Pauliine Koskelo

18.3.2026

Eduskunnan perustuslakivaliokunnalle

**Asia: HE 14/2026 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle
varmuusvankeutta ja elinkautisvankien vapauttamismenettelyn
muuttamista koskevaksi lainsäädännöksi**

Tarkastelen esitystä Euroopan ihmisoikeussopimuksen (EIS) ja sitä koskevan tulkintakäytännön kannalta.

1. Varmuusvankeus

1.1. Johdanto

Varmuusvankeus olisi hallituksen esitykseen sisältyvän luonnehdinnan mukaan ”rikos-oikeudellinen turvaamistoimiluonteinen seuraamus”, jonka ”suorittaminen kuitenkin vastaisi käytännössä pitkälti tavanomaisen vankeusrangaistuksen suorittamista” (HE s. 34). Asian ydin on siinä, että *rikoksesta tuomitun vankeusrangaistuksen suorittamisen jälkeen* asianomainen henkilö voitaisiin uudella päätöksellä määrätä ”varmuusvankeuteen” hänestä muille ihmisille ennakoitua vaaran perusteella. Varmuusvankeuden tarkoitus olisi yksinomaan *preventiivinen*.

Varmuusvankeutta koskevan lakiehdotuksen suhde Euroopan ihmisoikeussopimukseen on ikävällä tavalla selväpiirteinen, sillä käsitykseni mukaan *varmuusvankeus ehdotetussa muodossa olisi epäilyksettä EIS:n vastainen*. Esitän jäljempänä tarkemmin tämän arvion perusteet.

Valitettavasti hallituksen esityksessä annettu selostus Euroopan ihmisoikeussopimuksen sisällöstä on vakavasti puutteellinen ja harhaanjohtava. Ratkaiseva 5 artikla on jäänyt kunnolla tutkimatta. Tämä lienee osaltaan syynä siihen, että on päädytty lakiehdotukseen, joka ei ole EIS:n kanssa sopusoinnussa.

Selvää on, että sopimusvaltioiden noudattama kriminaalipolitiikka ja rikosten seuraamusjärjestelmä eivät sinänsä kuulu EIS:n sääntelyalaan.¹ Tietyt sopimusartiklat kuitenkin rajoittavat kansallisesti käytettävissä olevaa harkintavaltaa. Näitä ovat etenkin sallitun vapaudenriiston

¹ Ks. esim. *Achour v. Ranska*, suuri jaosto 29.3.2006, kohta 44.

edellytyksiä koskeva 5 artikla sekä laillisuusperiaatetta koskeva 7 artikla. Lisäksi 3 artikla kieltää epäinhimilliset tai ihmisarvoa alentavat rangaistukset sekä artiklan vaatimuksia loukkaavan kohtelun muun muassa rangaistuksen tai muun vapaudenmenetyksen täytäntöönpanossa.

Esityksessä tukeudutaan vahvasti EIS 2 artiklaan, joka koskee oikeutta elämään, ja siihen kytkeytyviin valtion turvaamisvelvoitteisiin (s. 22). Vapaudenriistoa koskeva EIS 5 artikla mainitaan, selostamatta kuitenkaan sen täsmällistä sisältöä. Esityksessä katsotaan, että EIS ”ei nimenomaisesti sääntele laillisesti vapautensa menettäneen oikeutta vapautumiseen suhteessa muiden oikeuteen elämään ja turvallisuuteen” (s. 22). Tällainen toteamus ei ole paikkansapitävä, minkä EIT:n oikeuskäytäntö selvästi osoittaa.

EIS 2 artikla asettaa kyllä sopimusvaltiolle ns. positiivisen velvollisuuden suojata lainkäyttöpiirissään olevia ihmisiä erilaisilta riskeiltä, jotka voivat vaarantaa heidän elämänsä. Kysymys on ensinnäkin eri alojen lainsäädännöllisistä toimista, kuten henki- ja väkivaltarikosten kriminalisoinnista, ampuma-aseiden hallinnan sääntelystä jne.² Kysymys on myös operatiivisista toimintavelvollisuuksista yksittäisissä tilanteissa, joissa on välitön vaara siitä, että tiettyyn ihmiseen tai ryhmään kohdistuu elämää uhkaava riski.³ Selvää kuitenkin on, etteivät 2 artiklasta johtuvat suojavelvoitteet syrjäytä 5 artiklan mukaisia vapaudenriiston rajoituksia.

Keskeinen ongelma lakiehdotuksessa juontuu siitä, että esitystä laadittaessa on sivuutettu se täysin vakiintunut lähtökohta, jonka mukaan **EIS 5 artikla sisältää tyhjentävät määräykset siitä, millaisin perustein vapaudenriisto on sallittu**. Tähän kuuluu myös se, millaisin perustein vapaudenmenetystä voidaan jatkaa sen jälkeen kuin alkuperäinen peruste on lakannut. Kysymys ei siis ole pelkästään alkuperäisen vapaudenriiston perusteista, vaan vapaudenmenetys (*detention*) muuttuu 5 artiklan 1 kohdan mukaan oikeudettomaksi, jos sen ja kun sen peruste lakkaa.

Selvyyden vuoksi 5 artiklan teksti on LIITTEENÄ, sekä autenttisena englanninkielisenä versiona että suomenkielisenä käännöksenä.

1.2. Tarkastelu EIS 5 artiklan 1 kohdan pohjalta

Kuten todettu, 5 artiklan 1 kohdassa luetellut vapaudenmenetyksen sallitut perusteet ovat tyhjentäviä. Oikeuskäytännössä monesti toistetuin tavoin *vapaudenmenetys ei voi olla laillinen, ellei se vastaa jotakin 5 artiklan 1 kohdassa mainittua perustetta* (ks. esim. *Del Rio Prada v.*

² Ks. esim. *Kurt v. Itävalta*, suuri jaosto, kohta 157; *Kotilainen v. Suomi*, 17.9.2020, kohdat 66–68.

³ Esim. *Kurt*, kohdat 157–158; *Kotilainen*, kohdat 69–73.

Espanja, suuri jaosto 21.10.2013, kohta 123; *Ilmseher v. Saksa*, suuri jaosto 4.12.2018, kohta 126⁴).

Varmuusvankeutta koskevan lakiehdotuksen arvioimiseksi asiaa on siten välttämätöntä tarkastella täsmällisesti EIS 5 artiklan 1 kohdan alakohtien kannalta.⁵

1.2.1. EIS 5 artiklan 1(a) alakohta

Lakiehdotuksen taustaoletuksena lienee se, että 5 artiklan 1(a) alakohta voisi kattaa varmuusvankeuden ehdotetussa muodossa. Tätä kysymystä ei kuitenkaan ole edes analysoitu kyseistä normia koskevan oikeuskäytännön pohjalta, eikä tällainen taustaoletus päde. EIT:n tulkintakäytäntö on tässä suhteessa selkeä ja vakiintunut. Sitä käsittelemme seuraavaksi tarkemmin.

EIS 5 artiklan 1(a) alakohta koskee tuomioon perustuvaa vapaudenmenetystä (*"detention after conviction"*⁶ by a competent court"). "Conviction"/"Condamnation" ei ole mikä tahansa tuomioistuimen tuomio, vaan *tuomio, jolla määrätään tehtyyn rikokseen perustuva vapaudenmenetykseuraamus*. Olennaista on, että EIS ei sääntele rikosten seuraamuksia (lukuun ottamatta 13. lisäpöytäkirjaan sisältyvää kuolemanrangaistuksen kieltoa), mutta kylläkin vapaudenmenetyksen laillisuuden edellytyksiä. Vapaudenmenetys, joka ei (enää) perustu langettavaan rikostuomioon, ei (enää) täytä 5 artiklan 1(a) kohdan edellytyksiä eikä siis ole tuon määräyksen mukaan laillinen.

Tarkemmin sanoen, 5 artiklan 1(a) alakohdan kytkeytyminen rikostuomioon ("conviction") tarkoittaa tuomiota, jolla todetaan *syyllisyys tehtyyn rikokseen* ja jolla *sen perusteella* tuomitaan vapaudenmenetyksen sisältävä seuraamus⁷. Mahdolliset myöhemmät ratkaisut, jotka eivät koske syyllisyyskysymystä kyseisen, tehdyn rikoksen suhteen mutta joilla määrätään vapaudenmenetys tai sen pidennys, eivät sitä vastoin kuulu 1(a) alakohdan piiriin.⁸

Tämä on selvästi todettu myös Sveitsiä koskeneessa ratkaisussa vuodelta 2021⁹, josta on paikallaan esittää seuraava suora lainaus:

"In cases of preventive detention which had been ordered subsequently under German law, the Court has clarified that *it is only the judgment of a sentencing court finding a person guilty of an offence which meets the requirements of a "conviction" for the purposes of the said provision. By contrast, a judgment ordering a person's preventive detention subsequently in relation to a*

⁴ "Sub-paragraphs (a) to (f) of Article 5 § 1 contain an exhaustive list of permissible grounds for deprivation of liberty, and no deprivation of liberty will be lawful unless it falls within one of those grounds."

⁵ Niistä alakohdat b, d ja f voidaan tässä yhteydessä sivuuttaa, koska ne selvästi eivät ole merkityksellisiä.

⁶ Ranskaksi "*condamnation*".

⁷ Ks. edellä viitattu *M. v. Saksa*, kohdat 87 ja 95; edellä viitattu *Ilmseher* (suuri jaosto), kohta 144;

⁸ *M. v. Saksa*, kohta 96; *Ilmseher* (suuri jaosto), kohta 144;

⁹ *W.A. v. Sveitsi*, 2.11.2021, kohdat 34 ja 39.

previous offence which that person had already been sentenced for does not satisfy the requirement of a "conviction" for the purposes of Article 5 § 1 (a) as it no longer involves a finding that the person is guilty of a (new) offence. Therefore, if in the sentencing court's judgment, no order for the preventive detention of the offender was made, that judgment did not cover any preventive detention ordered subsequently and there was thus no sufficient causal connection between the applicant's "conviction", for the purposes of Article 5 § 1 (a), and his subsequent preventive detention."

➤ Johtopäätös EIS 5 artiklan 1(a) alakohdan osalta

Edellä esitetyn pohjalta on selvää, että nyt ehdotettu "varmuusvankeus", joka ei perustu rikostuomioon, vaan erilliseen päätökseen rikostuomiossa määrätyn vankeusrangaistuksen tultua suoritetuksi, ei kuulu EIS 5 artiklan 1(a) alakohdan piiriin eikä voi sen perusteella täyttää sallitun vapaudenmenetyksen edellytyksiä.

1.2.2. EIS 5 artiklan 1(c) alakohta

Oikeuskäytännön pohjalta on selvää, että preventiivinen vapaudenriisto 5 artiklan 1(c) alakohdan perusteella *ei ole sallittu yleisestävin syin*. Se tulee kysymykseen vain, kun henkilön pelätään syyllistyvän tietynlaiseen, ajan, paikan ja uhrien suhteen ennakoitavan rikokseen.¹⁰

➤ Johtopäätös: Varmuusvankeutta ei voida perustaa 5 artiklan 1(c) kohtaan.

1.2.3. EIS 5 artiklan 1(e) alakohta

Koska ehdotettu varmuusvankeus ei olisi rikostuomioon perustuva seuraamus, vaan tuomitun vankeusrangaistuksen suorittamisen jälkeen erillisellä päätöksellä määrätty vapaudenmenetys, ainoa mahdollinen sallimisperuste olisi 5 artiklan 1(e) alakohta, joka muun muassa koskee mieleltään häiriintyneiden henkilöiden ("*persons of unsound mind*") vapaudenriistoa.¹¹

HE:ssä tätä sopimusmääräystä ei kuitenkaan edes mainita, eikä lakiehdotusta ole analysoitu sitä koskevan oikeuskäytännön pohjalta. Päinvastoin esityksessä todetaan muun muassa (s.121), että "varmuusvankeuteen määrääminen rinnastuu henkilön vapaudenmenetyksen näkökulmasta yhdistelmärangaistuksen tuomitsemiseen". Tällainen rinnastus on EIS 5 artiklan valossa kestävä.

¹⁰ Ks. esim. S., V. ja A. v. *Tanska*, suuri jaosto 22.10.2018, kohdat 89 ja 127; *Kurt v. Itävalta*, suuri jaosto 15.6.2021, kohta 186; edellä viitattu *M. v. Saksa*, kohta 102; edellä viitattu *Ilseher* (suuri jaosto), kohta 145.

¹¹ Tässä suhteessa EIS poikkeaa YK:n vammaisten oikeuksia koskevan sopimuksen osalta esitettyjä tulkintakannanottoja; ks. esim. *Rooman v. Belgia*, suuri jaosto 31.1.2019, kohta 205.

Käsittelen seuraavaksi EIS 1 artiklan 5(e) alakohtaan perustuvan vapaudenmenetyksen edellytyksiä asiaa koskevan oikeuskäytännön pohjalta.

Mieleltään häiriintyneen käsite tässä yhteydessä on autonominen, toisin sanoen se ei ole sidoksissa tarkkaan lääketieteelliseen tai kansallisella tasolla omaksuttuun määritelmään, vaan sen sisältö arvioidaan EIT:n käytännössä itsenäisesti.¹²

Oikeuskäytännössä asetetut vähimmäisvaatimukset mieleltään häiriintyneiden vapaudenriistoon ovat seuraavat: Ensinnäkin asianomaisella henkilöllä tulee olla todellinen mielenterveyden häiriö (*"true mental disorder"*), joka on toimivaltaisen viranomaisen toteama ja jonka perustana on lääketieteelliseen asiantuntemukseen perustuva sekä riittävän ajantasainen arviointi. Toiseksi todetun mielenterveyden häiriön tulee olla laadultaan tai vakavuudeltaan sellainen, että se edellyttää asianomaisen tahdosta riippumatonta eristämistä (*"warranting compulsory confinement"*). Kolmanneksi vapaudenriiston sallittavuus edellyttää tämän tilan jatkumista (*"persistence of such a disorder"*).¹³

Vaatimus siitä, että mielenterveyden häiriön tulee olla laadultaan tai vakavuudeltaan tahdonvastaista eristämistä edellyttävä, kattaa sekä sen, että asianomainen tarvitsee *laitosterapiaa tai -hoitoa*, että hänen tilastaan johtuvan rajoitusten ja valvonnan tarpeen asianomaisen *itsensä tai muiden ihmisten suojaamiseksi* vahingoittamiselta.¹⁴

Olennaista on lisäksi, että vapaudenmenetyksen peruste asettaa vaatimuksia *laitoksen soveliaisuudelle*.¹⁵ EIS 5 artiklan 1(e) alakohtaan perustuvalla vapaudenmenetyksellä – joka siis edellä todetuin tavoin ei perustu rikosoikeudelliseen syyllisyyteen – on oikeuskäytännön mukaan kahtalainen tarkoitus: yhtäältä suojan tarjoaminen sekä toisaalta terapian ja hoidon tarjoaminen.¹⁶ Vapaudenmenetyksen laillisuuden edellytyksenä ei ole yksin preventiivinen suojatarkoitus, vaan myös tapaukseen soveltuvan yksilöllisen terapian/hoidon tarjoaminen asianmukaisessa laitoksessa.¹⁷ Normaalit vankilaolot eivät lähtökohtaisesti täytä 5 artiklan 1(e) alakohdasta johtuvia tarkoitukseen soveliaan laitoksen edellytyksiä. Monesti on katsottu, että myöskään vankilan psykiatrinen osasto ei ollut 5 artiklan 1(e) alakohdan kannalta sovelias.¹⁸

¹² Selvää on, että käsite kattaa lääketieteessä vakiintuneesti tunnistetut mielisairaudet ja vakavat persoonallisuushäiriöt.

¹³ Ks. mm. edellä mainitut *Ilseher* (suuri jaosto), kohta 127 sekä kohdat 131-132; *Rooman* (suuri jaosto), kohta 192; sekä *W.A. v. Sveitsi*, kohta 36.

¹⁴ *Hutchison Reid v. Yhdistynyt Kuningaskunta*, 20.2.2003, kohta 52; edellä mainitut *Ilseher*, kohta 133, ja *Rooman*, kohta 193.

¹⁵ Ks. esim. edellä mainittu *Rooman*, kohdat 190–193 ja kohta 197; ks. myös *Ilseher*, kohta 199 (siirrolla soveliaaseen laitokseen voi olla korjaava vaikutus niin, että vapaudenmenetys muuttuu laittomasta lailliseksi).

¹⁶ *Rooman*, kohdat 205–210.

¹⁷ *Rooman*, kohdat 208 ja 210.

¹⁸ Ks. *Rooman*, kohdat 201–202 viittauksineen.

➤ *Johtopäätös EIS 5 artiklan 1(e) alakohdan osalta:*

Ehdotettu varmuusvankeus olisi peruspiirteiltään rikostuomioon perustumaton vankeuden jatke, jonka perusteena olisi yksin riskiarvio asianomaisen vaarallisuudesta yleisölle ja joka pantaisiin täytäntöön vankilassa. Sellaisena se ei ole yhteensopiva EIS 5 artiklan 1(e) alakohdasta johtuvien vaatimusten kanssa. Omaksuttu terminologia ja järjestelmän sisältö osoittavat tämän.

Olennaista on, että toisin kuin 5 artiklan 1(a) alakohdassa – jonka alle ehdotettu varmuusvankeus ei sovi – 1(e) alakohdassa on kysymys ihmisistä, joihin ei enää oikeudellisesti voida kohdistaa tehtyyn rikokseen perustuvaa syyllisyyssmoitetta.¹⁹ Tällaiseen ihmiseen kohdistuva vapaudenmenetys on sallittu vain 1(e) alakohdan mukaisilla erityisillä edellytyksillä.

Kuten esityksestä ilmenee, varmuusvankeuden edellytysten arviointi olisi kuitenkin puhtaasti henkilöstä yleisölle aiheutuvaan vaarallisuuteen perustuva ja tässä suhteessa samanlainen kuin elinkautisvangin vapauttamisedellytysten arviointi. Täytäntöönpano tapahtuisi vankilassa ja vankeutta koskevan sääntelyn mukaan. Yksilöllisen terapian osalta esitys on niukka, ja laki-ehdotuksessa mainitut toimet viittaava vain riskitason alentamiseen (9 § 2 mom.).

Sikäli kuin esityksessä on viitattu eräissä muissa Euroopan valtioissa voimassa oleviin seuraamusjärjestelmiin, on tärkeää panna merkille se ratkaiseva eroavuus, että nyt ehdotetusta, jälkikäteen määrättävästä ”varmuusvankeudesta” poiketen esimerkiksi Norjassa ja Tanskassa samoin kuin Saksassa (ihmisoikeusvaatimuksista johtuneiden korjausliikkeiden jälkeen) on kysymys nimenomaan *alkuperäisellä rikostuomiolla* määrättävistä seuraamuksista.²⁰

1.3. EIS 3 artikla

EIS 5 artiklan vaatimusten lisäksi on aiheellista todeta, että vapautensa menettäneiden kohtelu, kuten muiden kuin rangaistusvankien pitäminen vankilaoiloissa, voi tulla arvioitavaksi myös EIS 3 artiklan perusteella. Ottaen huomioon lakiehdotuksen suhde EIS 5 artiklan vaatimukseen en kuitenkaan tässä yhteydessä käsittele asiaa enemmälti EIS 3 artiklan kannalta.

¹⁹ Vrt. EIS 3 artiklan suhteen *Vinter ym. v. Yhdistynyt Kuningaskunta*, suuri jaosto 9.7.2013, kohta 108.

²⁰ Norjan osalta ks. Lov om straff, Kapittel 7. Forvaring; Tanskan osalta ks. straffeloven § 70 (forvaring), joista molemmissa on kysymys vankeuden sijasta tuomittavasta seuraamuksesta. Saksan osalta ks. Strafgesetzbuch, §§ 66 ja 66a sekä § 66c, joka koskee täytäntöönpanon institutionaalisia ja sisällöllisiä vaatimuksia (pakollinen ero vankeudesta; ns. Abstandsgebot). Terminologian osalta on myös syytä huomauttaa, että esityksessä käytetty termi ”varmuusvankeus” ei vastaa mainituissa ulkomaisissa järjestelmissä käytettyä terminologiaa. Vankeus on nimenomaan rikosoikeudellinen seuraamus eikä turvaamistoimi. Esimerkiksi Saksan ”*Sicherungsverwahrung*” on luonteeltaan turvaeristys eikä ”Haft”/”varmuusvankeus”. Norjassa ja Tanskassa käytetty termi ”*forvaring*” ei ole sama kuin ”fengsel” jne.

Mainittakoon kuitenkin, että Saksan liittovaltion perustuslakituomioistuin on nimenomaisesti katsonut, että sikäläinen turvaeritys on järjestettävä erillään rikosten täytäntöönpanosta (*Abstandsgebot*).²¹

1.4. Kokoava johtopäätös

Esitetyin perustein en voi yhtyä HE:ssä (s. 122) esitettyyn näkemykseen, jonka mukaan ehdotettu sääntely varmuusvankeudesta täyttäisi EIT:n ratkaisukäytännössä muotoutuneet edellytykset. Koska esitys nyky muodossa törmää jo EIS 5 artiklan 1 kohdasta johtuviin vaatimuksiin, en tässä käsittele 5 erikseen artiklaan sisältyviä menettelyllisiä oikeusturvavaatimuksia tai oikeutta vahingonkorvaukseen²², enkä yllä mainittua tarkemmin myöskään EIS 3 artiklan merkitystä tässä yhteydessä.

2. Elinkautisvangin vapauttamismenettely

Tältä osin esityksessä on kysymys rikostuomion perusteella elinkautista vankeusrangaistusta suorittavan henkilön päästämisestä ehdonalaiseen vapauteen. Alussa todetuista tavoin kriminaalipolitiikkaa, rikosten seuraamusjärjestelmää ja seuraamusten täytäntöönpanoa koskevat lainsäädännölliset ratkaisut voivat vain rajoitetusti tulla arvioitaviksi EIS:n perusteella; relevantteja puitenormeja ovat etenkin EIS 3, 5 ja 7 artiklat sekä tietyissä vankien oikeuksia koskevissa kysymyksissä etenkin EIS 8-10 artiklat.²³

Sopimusvaltioiden harkintavalta on rikosseuraamuksia koskevissa kysymyksissä yleisesti ottaen laaja.²⁴ Elinkautiseen vankeuteen tuomitujen osalta EIS 3 artiklan on kuitenkin vakiintuneesti katsottu edellyttävän, että tuomitulla on oikeudellisesti ja tosiasiallisesti mahdollinen näköala ehdonalaiseen vapautumiseen jossakin vaiheessa sekä oikeus päästä jossakin vaiheessa arviointiin, joka – tuloksista riippuen – voi tarjota pääsyn ehdonalaiseen vapauteen.²⁵ Se, että elinkautisen tuomion voi joutua kärsimään täysin, eli kirjaimellisesti elinkautisena, ei sinänsä ole vastoin 3 artiklan vaatimuksia.²⁶

²¹ BVerfG Urteil vom 4. Mai 2011 – 2 BVR 2365/09.

²² Ks. erityisesti 5 artiklan 4 ja 5 kohta.

²³ Lisäksi esim. äänioikeuden epääminen vangeilta on ollut arvioitavana 3 lisäpöytäkirjan pohjalta.

²⁴ Ks. Esim. *Vinter ym. vastaan Yhdistynyt Kuningaskunta*, suuri jaosto 9.7.2013, kohdat 102 ja 104–106.

²⁵ *Vinter ym.* Kohta 110-112.

²⁶ *Vinter ym.* kohta 108.

Ehdonalaisen vapautumisen edellytyksiä koskevan arvioinnin kohteena ovat elinkautisvankeuden seuraamuspoliittiset (penologiset) perusteet ja niiden jatkuminen. Näitä perusteita ovat rankaisu, ennaltaehkäisy, yleisön suoja sekä rehabilitaatio.²⁷ EIT on kuitenkin nimenomaisesti todennut, että ehdonalaisen vapauden epääminen elinkautiseen vankeusrangaistukseen tuomitulta sillä perusteella, että hänet arvioidaan vaaralliseksi muiden turvallisuudelle, ei ole vastoin 3 artiklaa.²⁸

Elinkautisvangin ehdonalaisen vapauttamisen edellytyksiä koskevan arviointimenettelyn tai sen ajoituksen suhteen EIT ei ole katsonut asiakseen omaksua täsmällisiä suuntaviivoja.²⁹

Mainittakoon vielä, että rikostuomioon perustuvan vapaudenmenetyksen suhteen ei 5 artiklan 4 kohta tule sovellettavaksi.³⁰

- *Johtopäätös:* Edellä todetun perusteella en pidä ehdotettua sääntelyä elinkautisvangin vapauttamismenettelystä ongelmallisena EIS:n kannalta.

²⁷ Vinter ym. kohta 111, *Hutchinson v. Yhdistynyt Kuningaskunta*, suuri jaosto 17.1.2017, kohta 42.

²⁸ Vinter ym. kohta 108: "... the Court would emphasise that no Article 3 issue could arise if, for instance, a life prisoner had the right under domestic law to be considered for release but was refused on the ground that he or she continued to pose a danger to society. This is because States have a duty under the Convention to take measures for the protection of the public from violent crime and the Convention does not prohibit States from subjecting a person convicted of a serious crime to an indeterminate sentence allowing for the offender's continued detention where necessary for the protection of the public."

²⁹ Vinter ym. kohta 120.

³⁰ Ks. T. v. Yhdistynyt Kuningaskunta, suuri jaosto 16.12.1999, kohta 119.

LIITE

Article 5 of the Convention – Right to liberty and security

1. Everyone has the right to liberty and security of person. No one shall be deprived of his liberty save in the following cases and in accordance with a procedure prescribed by law:

- (a) the lawful detention of a person after conviction by a competent court;
- (b) the lawful arrest or detention of a person for non-compliance with the lawful order of a court or in order to secure the fulfilment of any obligation prescribed by law;
- (c) the lawful arrest or detention of a person effected for the purpose of bringing him before the competent legal authority on reasonable suspicion of having committed an offence or when it is reasonably considered necessary to prevent his committing an offence or fleeing after having done so;
- (d) the detention of a minor by lawful order for the purpose of educational supervision or his lawful detention for the purpose of bringing him before the competent legal authority;
- (e) the lawful detention of persons for the prevention of the spreading of infectious diseases, of persons of unsound mind, alcoholics or drug addicts or vagrants;
- (f) the lawful arrest or detention of a person to prevent his effecting an unauthorised entry into the country or of a person against whom action is being taken with a view to deportation or extradition.

2. Everyone who is arrested shall be informed promptly, in a language which he understands, of the reasons for his arrest and of any charge against him.

3. Everyone arrested or detained in accordance with the provisions of paragraph 1 (c) of this Article shall be brought promptly before a judge or other officer authorised by law to exercise judicial power and shall be entitled to trial within a reasonable time or to release pending trial. Release may be conditioned by guarantees to appear for trial.

4. Everyone who is deprived of his liberty by arrest or detention shall be entitled to take proceedings by which the lawfulness of his detention shall be decided speedily by a court and his release ordered if the detention is not lawful.

5. Everyone who has been the victim of arrest or detention in contravention of the provisions of this Article shall have an enforceable right to compensation.

5 artikla – Oikeus vapauteen ja turvallisuuteen

1. Jokaisella on oikeus vapauteen ja henkilökohtaiseen turvallisuuteen. Keneltäkään ei saa riistää hänen vapauttaan, paitsi seuraavissa tapauksissa ja lain määräämässä järjestyksessä:

- a) henkilö vangitaan lain nojalla sen jälkeen, kun hänet on tuomittu toimivaltaisessa tuomioistuimessa;
- b) henkilö pidätetään tai vangitaan lain nojalla, koska hän ei ole noudattanut tuomioistuimen laillista määräystä, tai jonkin lakimääräisen velvoitteen täyttämisen turvaamiseksi;
- c) henkilö pidätetään tai hänen vapautensa riistetään lain nojalla hänen saattamiseksi toimivaltaisen oikeusviranomaisen tutkittavaksi, milloin on syytä epäillä hänen syyllistyneen rikokseen tai jos katsotaan välttämättömäksi estää häntä tekemästä rikosta tai pakenemasta teon jälkeen;
- d) alaikäiseltä riistetään vapaus lain nojalla hänen kasvatuksensa valvomiseksi tai hänet pidätetään lain nojalla hänen saattamiseksi toimivaltaisen oikeusviranomaisen tutkittavaksi;
- e) henkilöltä riistetään vapaus lain nojalla tartuntataudin leviämisen estämiseksi tai hänen heikon mielenterveytensä, alkoholisminsa, huumeidenkäyttönsä tai irtolaisuutensa vuoksi;
- f) henkilö pidätetään tai häneltä riistetään vapaus lain nojalla, jotta estettäisiin hänen laitton maahantulonsa, tai jos on ryhdytty toimiin hänen karkottamiseksi tai luovuttamiseksi.

2. Vapaudenriiston kohteeksi joutuneelle on viipymättä ilmoitettava hänen ymmärtämällään kielellä vapaudenriiston perusteet ja häneen mahdollisesti kohdistetut syytteet.

3. Tämän artiklan 1 kappaleen c kohdan määräysten nojalla pidätetty tai vapaudenriiston kohteeksi joutunut on viipymättä tuotava tuomarin tai lain nojalla tuomiovaltaa käyttävän muun viranomaisen tutkittavaksi, ja hänellä on oikeus oikeudenkäyntiin kohtuullisen ajan kuluessa tai oikeus tulla vapautetuksi oikeusjutun ollessa vireillä. Vapaaksi laskemisen ehdoksi voidaan asettaa takeet siitä, että asianomainen saapuu oikeudenkäyntiin.

4. Jokaisella, jolta on riistetty hänen vapautensa pidättämällä tai muuten, on oikeus vaatia tuomioistuimessa, että hänen vapaudenriistonsa laillisuus tutkitaan viipymättä ja että hänet vapautetaan, mikäli toimenpide ei ole laillinen.

5. Jokaisella, joka on pidätetty tai jonka vapaus on muuten riistetty tämän artiklan määräysten vastaisesti, on täytäntöönpanokelpoinen oikeus vahingonkorvaukseen.